JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
16 päivänä syyskuuta 2010[1]

I Johdanto

1. Nyt esillä olevan ennakkoratkaisupyynnön on esittänyt Symvoulio tis Epikrateias (Kreikan ylin hallintotuomioistuin), ja se koskee sellaisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuutta unionin oikeuden kanssa, jossa korinttien tuotantoalue jaetaan eri alueisiin, jossa kielletään korinttien vienti tiettyjen edellä mainittujen alueiden välillä ja jossa annetaan tyhjentävä luettelo satamista, joiden kautta korintit on vietävä.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Unionin oikeus*

1. Primaarioikeus

2. EY 29 artiklassa määrätään, että ”jäsenvaltioiden väliset viennin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä”.

3. EY 30 artiklassa määrätään puolestaan seuraavaa: ”Mitä 28 ja 29 artiklassa määrätään, ei estä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.”

4. EY 32 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa: ”Yhteismarkkinat käsittävät myös maatalouden ja maataloustuotteiden kaupan. Maataloustuotteilla tarkoitetaan maanpinnan kasvutuotteita, kotieläintalouden tuotteita ja kalataloustuotteita sekä sellaisia ensimmäisen jalostusasteen tuotteita, jotka suoraan liittyvät näihin tuotteisiin.”

5. Saman artiklan 2 kohdassa todetaan, että ”yhteismarkkinoiden toteuttamista koskevia

1 – Alkuperäinen kieli: ranska.

määräyksiä sovelletaan maataloustuotteisiin, jollei 33–38 artiklassa toisin määrätä".

6. EY 32 artiklan 3 kohdan nojalla maataloustuotteet luetellaan EY:n perustamissopimuksen liitteenä I olevassa luettelossa, jonka 8. ryhmään kuuluvat "syötävät hedelmät ja pähkinät; sitrushedelmien ja melonin kuoret".

7. EY 34 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"1. Edellä 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan yhteinen maatalouden markkinajärjestely.

Tuotteen mukaan järjestelynä on jokin seuraavista:

a) yhteiset kilpailusäännöt;

b) erilaisten kansallisten markkinajärjestelyjen pakollinen yhteensovittaminen;

c) Euroopan markkinajärjestely.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu yhteinen järjestely voi käsittää kaikki 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet, erityisesti hintasääntelyn, tuen tuotteiden tuotantoa ja myyntiä varten, varastoimis- ja tasausjärjestelyt sekä yhteiset viennin ja tuonnin vakauttamisjärjestelmät.

Yhteisen järjestelyn tulee rajoittua vain 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseen, eikä siinä saa syrjiä tuottajia tai kuluttajia yhteisössä.

Mahdollisen yhteisen hintapolitiikan tulee pohjautua yhteisiin perusteisiin ja yhdenmukaisiin laskentamenetelmiin."

2. Korinttien tuotantoon pääasian oikeudenkäynnin ajankohtana sovellettu johdettu oikeus

8. Hedelmä- ja vihannesjalostealan yhteisestä markkinajärjestelystä 28.10.1996 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/96

(jäljempänä asetus N:o 2201/96) [2] 1 artiklassa säädetään, että sillä perustettava yhteinen järjestely koskee muun muassa kuivattuja viinirypäleitä (CN-koodi 0803 20).

3. Suojattuja alkuperänimityksiä koskeva johdettu oikeus

9. Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesta maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten rekisteröinnistä annetun asetuksen (EY) N:o 1107/96 liitteen täydentämisestä 17.7.1998 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1549/98 [3] nimitys ”Κορινθιακή σταφίδα Βοστίτσα (Korinthiaki Stafida Vostitsa)” rekisteröitiin suojatuksi alkuperänimitykseksi.

10. Tiettyjen nimitysten rekisteröimisestä suojattujen alkuperänimitysten ja suojattujen maantieteellisten merkintöjen rekisteriin [Σταφίδα Ζακύνθου (Stafida Zakynthou) (SAN), Miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich (SMM), Chodské pivo (SMM)] 30.5.2008 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 483/2008 [4] nimitys ”Σταφίδα Ζακύνθου” (Stafida Zakynthou – Zakynthosin kuivattu viinirypäle) rekisteröitiin suojatuksi alkuperänimitykseksi asetuksen (EY) N:o 510/2006 [5] mukaisesti.

B *Kansallinen lainsäädäntö*

11. Korinttien viennin suoja- ja tukitoimenpiteistä sekä muista niihin liittyvistä asioista (FEK A’ 73) annetussa laissa 553/1977 (jäljempänä laki 553/1977) erotetaan toisistaan Kreikan alueet, joilla korintteja tuotetaan, ja vahvistetaan korinttien kuljettamista ja vientiä koskevat edellytykset.

12. Lain 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Alueet, joilla viljellään korintteja, jaetaan kahtia seuraavasti:

a) alue A, joka käsittää Aigialeian osalääninja Akhaian läänin entiset kunnat Erineosin, Krathidan ja Felloin sekä Korintin läänin

2 – EYVL L 297, s. 29.
3 – EYVL L 202, s. 25.
4 – EUVL L 141, s. 11.
5 – Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta 20.3.2006 annettu asetus (EUVL L 93, s. 12).

b) alue B, joka käsittää Zakynthosin ja Kefalonian läänit, Lefkadasin saaren, Ileian läänin, Akhaian läänin (lukuun ottamatta Aigialeian osalääniä ja Erineosin, Krathidan ja Felloin entisiä kuntia) sekä Messinian läänin.

2. Alueelta B peräisin olevien korinttien tuominen alueelle A sekä niiden varastointi ja pakkaaminen tällä alueella ja vienti sieltä ulkomaille on kielletty.

3. Alueelta A peräisin olevien korinttien tuonti alueelle B sekä niiden vienti ulkomaille sen jälkeen, kun niitä on sekoitettu alueen B sisällä tuotettuihin korintteihin, on sallittua tämän lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyjen edellytysten mukaisesti.

4. Korinttien siirto Aigialeian osalääniistä ja Akhaian läänin entisistä kunnista Erineosista, Krathidasta ja Felloista Korintin lääniin ja korinttien pakkaaminen siellä sekä vastaavasti korinttien siirto Korintin läänistä edellä mainitulle alueelle ja pakkaaminen tällä alueella on kielletty."

13. Lain 2 §:ssä säädetään edelleen seuraavaa:

"1. Kaikkiin pakkauksiin, jotka sisältävät alueella A tuotettuja ja siellä pakattuja sekä vietäväksi tarkoitettuja korintteja, on merkittävä kirjain 'A' sekä merkintä

a) 'ΒΟΣΤΙΤΣΑ' ('VOSTIZZA'), jos kyse on Aigialeian osalääniissä sekä Akhaian läänin Erineosin, Krathidan ja Felloin entisissä kunnissa tuotetuista, tällä alueella pakatuista ja Aigion satamasta vietävistä korinteista

b) 'ΚΟΡΦΟΣ' ('KORFOS') ('GULF'), jos kyse on Korintin läänissä tuotetuista ja pakatuista sekä Kiaton ja Korintin satamista vietävistä korinteista.

2. Edellä mainituilla alueilla tuotettujen korinttien pakkauksissa saa olla esitteitä tai mainoksia, joissa kerrotaan Vostizza- tai Gulf-nimitysten merkityksestä yleensä ja niillä varustettujen korinttien laadusta.

3. Kaikkiin pakkauksiin, jotka sisältävät alueella B pakattuja korintteja, jotka ovat sekoitus alueen A ja B korintteja, on ehdottomasti lisättävä merkintä 'PROVINCIAL' ja valinnaisesti pakkauspaikan nimi.

4. Kaikkiin pakkauksiin, jotka sisältävät alueella B tuotettuja ja pakattuja vientiin tarkoitettuja korintteja, on ehdottomasti lisättävä

merkintä ’PROVINCIAL’ ja valinnaisesti ainoastaan yksi seuraavista merkinnöistä:

a) ’ZANTE’ Zakynthosissa tuotettujen ja siellä pakattujen korinttien sekä Zakynthosin saarelta peräisin olevien yleisesti alueella B pakattujen ja alueen B jonkin sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

b) ’CEPHALLONIA’ Kefaloniassa tai Lefkadassa tuotettujen ja pakattujen korinttien sekä yleisesti alueella B pakattujen Kefalonian läänistä ja Lefkadasin saarelta –– peräisin olevien ja alueen B jonkin sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

c) ’AMALIAS’ Amaliadan alueella pakattujen korinttien sekä yleisesti alueella B pakattujen, Amaliadan alueelta –– Ileian läänistä –– peräisin olevien ja alueen B jonkin sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

d) ’PYRGOS’ Ileian läänissä sijaitsevien Pyrgosin ja Katakolon alueella pakattujen ja Katakolon sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

e) ’PATRAS’ Patrasin alueella pakattujen ja Patrasin sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta

f) ’KALAMATA’ Kalamatan alueella pakattujen ja Kalamatan sataman kautta ulkomaille vietävien korinttien osalta.

–– ”

14. Lain 553/1977 3 §:n 1 momentissa säädetään korinttien viennin edellytyksistä seuraavaa:

”Korinttien ulkomaille vienti tapahtuu seuraavasti:

a) Vostizza-merkinnällä varustetut korintit Aigion satamasta

b) Gulf-merkinnällä varustetut korintit Korintin ja Kiaton satamista

c) Zante-, Cephallonia- ja Amalias-merkinnällä varustetut korintit mistä tahansa alueen B vientisatamasta

d) Pyrgos-merkinnällä varustetut korintit Katakolon satamasta

e) Patras-merkinnällä varustetut korintit Patrasin satamasta

f) Kalamata-merkinnällä varustetut korintit Kalamatan satamasta.

_ _”

15. Saman pykälän 2 momentissa lisätään, että ”jos alukset eivät pääse Aigion ja Korintin läänin satamiin tai jos niitä ei voida lastata näissä satamissa, korinttien kuljetus Patrasin satamaan on sallittu edellyttäen, että lastin alkuperä voidaan taata”.

16. Saman pykälän 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Lain 2490/1955, jossa on kodifioitu korinttien tuotantoa koskevat säännökset ja joka sisältää kuivattujen viinirypäleiden alan järjestöä koskevat säännökset, sellaisena kuin se on muutettuna lain 3541/1956 5 §:llä, 54 §:n 1 ja 2 momentti korvataan seuraavilla säännöksillä:

’1. Pakattujen ja vietävien kuivattujen viinirypäleiden laadun parantamiseksi kuivattujen viinirypäleiden pakkauslaitosten toiminnanharjoittajien, kuivattujen viinirypäleiden jalostuslaitoksen palveluja käyttävien ja jalostusprosessiin osallistuvien henkilöiden on toimitettava kuivattujen viinirypäleiden jalostuksesta syntyneet tähteet kuivattujen viinirypäleiden alan järjestön varastoihin. Tähteiden prosentuaalinen osuus ulkomaille vietävien tai kotimaiseen kulutukseen menevien kuivattujen viinirypäleiden nettomäärästä on hyvin pieni. Tämä osuus on ehdottomasti toimitettava järjestön kyseessä olevan paikallisosaston varastoon, kun taas muut kuivattujen viinirypäleiden jalostuksen yhteydessä syntyvät tähteen määrät on edellä esitetyn mukaisesti vietävä ulkomaille tai osoitettava kotimaiseen kulutukseen, jolloin vientiin tai kotimaiseen kulutukseen osoitetut ylimääräiset määrät on oikeus tasata samana vientivuonna.’”

17. Vostizza-nimitys tunnustetaan 22.11.1993 annetussa maatalousministeriön määräyksessä nro 442597 Aigialeian osalääninn alueella tuotetun mustan korinttilajikkeen rypäleistä valmistettujen korinttien kansalliseksi suojatuksi alkuperänimitykseksi.

18. Lisäksi 4.11.1999 annetussa maatalousministeriön määräyksessä nro 39946 esitetään ne edellytykset, joiden mukaisesti viinirypälemäärät on vedettävä pois jalostuksesta laatusyistä, ja perustetaan jalostuksesta pois vedettävien viinirypälemäärien keruusta ja hallinnoinnista vastaava elin.

III Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

19. K. Fragkopoulos kai SIA OE, josta on pääasian oikeudenkäynnin kuluessa tullut yritys nimeltä Kakavetsos-Fragkopoulos AE Eperxergasias kai Emporias Stafidas (jäljempänä Fragkopoulos), oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Kreikan lainsäädännön mukaisesti perustettu avoin yhtiö, jonka pääasiallinen toimiala on korinttien jalostus, käsittely ja kaupan pitäminen. Fragkopoulos on sijoittautunut Kiaton alueelle Korintin läänissä.

20. Kreikan lainsäädännössä korinttien tuotantoalue on jaettu kahtia alueisiin A ja B. Alueella B tuotettua kuivattua viinirypälettä pidetään heikompilaatuisena kuin alueella A tuotettua. Näin ollen alueen B tuottajilla on oikeus tuoda alueelleen alueelta A peräisin olevia korintteja ja sekoittaa niitä alueellaan tuotettuihin korintteihin. Alueella B tuotettuja korintteja voidaan kuljettaa vapaasti tämän alueen sisällä ja viedä ulkomaille edellyttäen, että tuotemerkintöjä koskevan lain 553/1977 säännöksiä noudatetaan. Kun markkinoille saatetaan alueella B ja alueella A tuotettujen korinttien sekoitus, alueen B tuottajien on noudatettava kansallista lainsäädäntöä, joka velvoittaa ne lisäämään pakkaukseen merkinnän ”Provincial” sekä ilmoittamaan tuotantoalueen, jolloin kuluttaja tietää, että kyseessä on korinttien sekoitus. Sitä vastoin korinttien kuljetus alueelta B alueelle A on kielletty. Toisin sanoen alueen A tuottaja ei saa tuoda alueelleen alueella B tuotettuja korintteja. Alueen B korinteista ainoastaan Stafida Zakynthou -rypäle (Zakynthosin kuivattu viinirypäle) on suojattu vuodesta 2008 lähtien unionin tasolla rekisteröidyllä suojatulla alkuperänimityksellä.

21. Alue A, jolla tuotettuja korintteja pidetään parempilaatuisina, on jaettu vielä kahteen osaan. Alueen A ensimmäisessä osassa tuotetaan Vostizza-nimistä korinttia, joka on suojattu suojatulla alkuperänimityksellä kansallisesti vuodesta 1993 ja unionin tasolla vuodesta 1998 lähtien. Alueen toisessa osassa tuotetut korintit, jotka ovat alueella B tuotettuja korintteja laadukkaampia, ovat kuitenkin heikompilaatuisia kuin alueen A ensimmäisessä osassa tuotetut korintit. Alueen A ensimmäiseen osaan sijoittautuneet tuottajat eivät saa tuoda alueelleen alueen A toisesta osasta peräisin olevia korintteja ja myös päinvastainen menettely on kielletty.

22. Kansallisessa lainsäädännössä on lisäksi nimetty jokaiselle alueelle omat satamansa, joiden kautta korintit vain saa viedä ulkomaille. [6]

6 – Ks. lain 553/1977 3 §.

23. Kansallisen lainsäädännön mukaan Fragkopoulos on siis sijoittautunut alueelle A ja tarkemmin sanottuna alueen A toiseen osaan, jolle ei ole myönnetty suojattua alkuperänimitystä ja jolla tuotetaan Gulf-luokkaan kuuluvia korintteja. Fragkopoulos vie ulkomaille kaikki kaupan pitämänsä korintit. Se täsmensi istunnossa, että 90 prosenttia sen tuotannosta viedään unionin jäsenvaltioihin ja loput 10 prosenttia kolmansiin maihin.

24. Tuotantoalueensa korinttituotannon jatkuvan supistumisen vuoksi Fragkopoulos pyysi kesäkuussa 2001 Korintin läänin maatalouden aluehallinnolta lupaa tuoda Kiaton alueella eli Korintin läänissä sijaitsevaan tehtaaseensa korintteja jalostettavaksi korinttien alkuperästä riippumatta, olipa ne tuotettu alueella B tai alueen A ensimmäisessä osassa. Fragkopoulos selittää, että sen tuotantokapasiteetti on aivan liian suuri ainoastaan Gulf-luokan korinttien jalostamiseen ja pakkaamiseen, että se on sijoittanut huomattavia summia tehdaslaitteidensa parantamiseen ja että se joutuu pian konkurssiin, jos se ei saa riittävästi raaka-ainetta toimintansa ylläpitämiseksi.

25. Korintin läänin maatalousjohtaja hylkäsi Fragkopoulosin pyynnön 27.6.2001 tekemällään päätöksellä nro 10037 sillä perusteella, että laissa 553/1977 säädetään yksiselitteisesti, että Korintin läänissä voidaan käsitellä, varastoida, jalostaa ja pakata ainoastaan alueen A toisesta osasta peräisin olevia kuivattuja viinirypäleitä ja että alueelta B ja alueen A ensimmäisestä osasta peräisin olevia viinirypäleitä ei voida kuljettaa alueen A toiseen osaan.

26. Fragkopoulos valitti 17.9.2001 Symvoulio tis Epikrateiasiin ja vaati 27.6.2001 tehdyn päätöksen nro 10037 kumoamista. Fragkopoulos katsoo nimittäin, että laissa 553/1977 rajoitetaan kohtuuttomasti sen taloudellista vapautta ja kilpailuvapautta. Fragkopoulosin mielestä on lisäksi kiistatonta, että tässä laissa alueelle B sijoittautuneille tuottajille taataan huomattavasti suotuisampi asema kuin alueen A tuottajille. Alueen B tuottajat voivat tuoda alueelleen alueelta A peräisin olevia viinirypäleitä, mikä johtaa Fragkopoulosin mukaan alueella A käytettävissä olevan raaka-aineen määrän pienenemiseen siinä määrin, että alueella A sijaitsevat yritykset eivät enää voi toimia koko kapasiteetillaan. Alueella B sijaitsevilla yrityksillä on käytössään enemmän raaka-ainetta, joten niiden tuotanto kasvaa ja sitä myöten myös kilpailukyky paranee. Fragkopoulos väittää, että Korintin läänissä tuotetaan yhteensä 9 000 tonnia kuivattuja viinirypäleitä, joita jalostetaan viidessä yrityksessä, kun taas alueella B toimivat neljä yritystä jalostavat yhteensä 20 000 tonnia kuivattuja viinirypäleitä. Fragkopoulos katsoo, että alueella A sijaitsevat

yritykset ovat tästä syystä suuressa vaarassa ajautua taloudelliseen ahdinkoon. Tämän lisäksi lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä, nimittäin yleisesti alueen A korinttien ja erityisesti Vostizza-nimisten korinttien laadun suojelemiseen tähtäävä kielto sekoittaa alueen B korintteja alueen A korintteihin alueella A, voitaisiin Fragkopoulosin mukaan saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä. Fragkopoulos täsmentää lisäksi, että se ei sen paremmin pyri saamaan lupaa sekoittaa tehtaassaan eri korinttilajikkeita kuin muuttamaan niiden laatuakaan vaan se pyytää ainoastaan lupaa tuoda alueelleen muilta alueilta peräisin olevia korintteja, jalostaa niitä ja viedä niitä lain 553/1977 2 §:ssä säädettyjä pakkausmerkintöjä koskevia velvoitteita noudattaen. Tältä osin Fragkopoulos ei pidä merkityksellisenä sitä, että alueen A ensimmäisen osan korintit menettäisivät suojatun alkuperänimityksensä, jos niitä kuljetettaisiin sen tuotantoalueelle, sillä yrityksen tavoitteena on ainoastaan lisätä omia tuotantomääriään eikä se pyri pitämään kaupan alkuperänimityksellä suojattuja tuotteita. Fragkopoulos katsoo siis edellä esitetyistä syistä, että kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa EY 28, EY 29 ja EY 34 artiklan 2 kohdan kanssa.

27. Symvoulio tis Epikrateias päätti lykätä asian ratkaisemista unionin oikeuden ilmeisten tulkintaongelmien vuoksi ja saattaa 8.5.2009 tekemällään välipäätöksellä EY 234 artiklan nojalla unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi seuraavat kolme ennakkoratkaisukysymystä:

”1) Voiko yritys, joka toimii niissä olosuhteissa, joissa valittaja toimii, eli yritys, joka jalostaa ja pakkaa rusinoita ja joka on sijoittautunut maan tiettyyn osaan, johon lailla kielletään tuomasta maan muista osista peräisin olevia eri lajikkeisiin kuuluvia kuivattuja viinirypäleitä jalostusta ja pakkaamista varten, minkä vuoksi kyseisen yrityksen on mahdotonta viedä rusinoita, joita se olisi jalostanut edellä mainituista lajikkeista peräisin olevista kuivatuista viinirypäleistä, vedota tuomioistuimessa siihen, että asianomaiset lainsäädäntötoimet ovat ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, kysytään lisäksi, ovatko Kreikan sisäisen oikeuden edellä mainittujen, tässä asiassa sovellettavien säännösten kaltaiset säännökset, joissa yhtäältä kielletään edelleenvientitarkoituksessa tehtävä kuivattujen viinirypäleiden tuonti maan tietyiltä alueilta tiettyyn osaan sekä varastointi ja jalostus tässä osassa, jossa saadaan jalostaa vain siellä tuotettuja kuivattuja viinirypäleitä, ja joissa toisaalta varataan suojattu alkuperänimitys vain sellaisille viinirypäleille, joita on jalostettu ja jotka on pakattu tietyllä alueella, jossa ne tuotetaan, ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa, jossa kielletään

viennin määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet?

3) Mikäli toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, kysytään lisäksi, muodostaako tuotteen, joka määritetään maantieteellisesti jäsenvaltion sisäisessä oikeudessa ja jonka osalta ei ole myönnetty mahdollisuutta käyttää erityistä erottavaa nimitystä, joka muistuttaa siitä, että tuotteen myönnetään yleisesti olevan sen perusteella, että se on peräisin tietyltä maantieteelliseltä alueelta, laadultaan korkeampi ja ainutlaatuinen, suojeleminen EY 30 artiklassa tarkoitetun hyväksytyn pakottavaa yleistä etua koskevan tavoitteen, jonka vuoksi on sallittua poiketa EY 29 artiklan määräyksestä, jossa kielletään toteuttamasta kyseisen tuotteen viennin määrällisiä rajoituksia ja vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä?”

IV Menettely unionin tuomioistuimessa

28. Kirjallisia huomautuksia unionin tuomioistuimelle ovat toimittaneet pääasian valittaja, Kreikan ja Alankomaiden hallitukset sekä Euroopan komissio.

29. Suullisia huomautuksia esittivät 8.7.2010 pidetyssä istunnossa pääasian valittaja, Kreikan hallitus ja komissio.

V Oikeudellinen arviointi

A *Alustavat huomautukset*

30. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kysymyksiä laatiessaan keskittynyt EY 29 artiklaan. Ennen kuin arvioidaan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta unionin primaarioikeuden kanssa, on kuitenkin selvitettävä, onko olemassa johdetun oikeuden säädöksiä, joista voisi olla hyötyä tätä ennakkoratkaisupyyntöä tutkittaessa. Lisäksi valittajan mukaan voimassa on EY 28 artiklan nojalla kielletty toimenpide. Ensiksi on siis tarkasteltava perättäin näitä kahta näkökohtaa, jotta kansalliselle tuomioistuimelle voidaan esittää kaikki unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa sen käsiteltävänä olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiään esittäessään viitannut niihin.[7]

31. Ensinnäkin korintteja säännellään hedelmä- ja vihannesjalostealan yhteisellä

7 – Asia 83/78, Redmond, tuomio 29.11.1978 (Kok., s. 2347, Kok. Ep. IV, s. 265, 26 kohta); asia 20/87, Gauchard, tuomio 8.12.1987 (Kok., s. 4879, 5 kohta); asia C-230/98, Schiavon, tuomio 18.5.2000 (Kok., s. I-3547, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen); asia C-469/00, Ravil, tuomio 20.5.2003 (Kok., s. I-5053, 27 kohta) ja asia C-205/07, Gysbrechts ja Santurel Inter, tuomio 16.12.2008 (Kok., s. I-9947, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

markkinajärjestelyllä, josta on säädetty 1.1.2008 alkaen asetuksella (EY) N:o 1234/2007 eli yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevalla asetuksella. [8] Pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan korintteja säänneltiin asetuksella N:o 2201/96 käyttöön otetulla yhteisellä markkinajärjestelyllä ja eri soveltamisasetuksilla, jotka koskivat erityisesti kuivattuja viinirypäleitä. [9]

32. Nähdäkseni nämä asetukset eivät kuitenkaan sisällä sellaisia nimenomaisia säännöksiä, joiden perusteella kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta voitaisiin arvioida. Yhteisessä markkinajärjestelyssä ei nimittäin varsinaisesti määrätä sen paremmin kuivattujen viinirypäleiden kuljettamisen edellytyksistä jäsenvaltioiden alueilla kuin niiden viennin toteuttamisen edellytyksistäkään. Siinä otetaan esimerkiksi käyttöön viljelyyn myönnettävän tuen periaate [10] ja edellytykset, joiden mukaisesti varastointielimet voivat ostaa kyseessä olevia tuotteita, [11] sekä vahvistetaan kuivattujen viinirypäleiden vähimmäistuontihinta ja tasausmaksut. [12] Kuivattujen viinirypäleiden alan yhteistä markkinajärjestelyä koskevissa soveltamisasetuksissa on täsmennetty säännöt kuivattavien viinirypälelajikkeiden viljelyyn tarkoitetuille erikoisviljelyaloille myönnettävästä tuesta (asetuksen (EY) N:o 1621/1999 osalta), varastointisäännöt (asetuksen (EY) N:o 1622/1999 osalta, sellaisena kuin sitä sovelletaan nyt esillä olevan asian tosiseikkoihin) ja tiettyjen lajikkeiden kaupan pitämisen vähimmäisvaatimukset (asetuksen (EY) N:o 1666/1999 osalta).

33. Yhteinen markkinajärjestely ja sen soveltamisasetukset ovat siis luonteeltaan lähinnä teknisiä, eikä niiden yhteys pääasian tosiseikkoihin käy ilmi välittömästi. Ainoastaan asetuksen N:o 2201/96 21 artiklan 2 kohdassa kielletään nimenomaisesti ja yleisesti kaikkien määrällisten rajoitusten tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden soveltaminen,

8 – Maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä 22.10.2007 annettu neuvoston asetus (EUVL L 299, s. 1).

9 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 8 kohta. Asetusta N:o 2201/96 on muutettu useaan otteeseen vuosina 1996–2001 (pääasiassa kohteena olevan valituksen tekemispäivä) 30.10.1997 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2199/97 (EYVL L 303, s. 1), 14.12.1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2701/1999 (EYVL L 327, s. 5), 4.12.2000 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2699/2000 (EYVL L 311, s. 9) ja 19.6.2001 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1239/2001 (EYVL L 171, s. 1). Tällä aikavälillä annettuja soveltamisasetuksia ovat tiettyjen kuivattujen viinirypälelajikkeiden tuotantoon tarkoitettujen viinirypäleiden viljelyyn myönnettävän tuen osalta 22.7.1999 annettu komission asetus (EY) N:o 1621/1999 (EYVL L 192, s. 21), jalostamattomien kuivattujen viinirypäleiden ja jalostamattomien kuivattujen viikunoiden varastointijärjestelmän osalta 23.7.1999 annettu komission asetus (EY) N:o 1622/1999 (EYVL L 192, s. 33) ja tiettyjen kuivattujen viinirypälelajikkeiden kaupan pitämisen vähimmäisvaatimusten osalta 28.7.1999 annettu komission asetus (EY) N:o 1666/1999 (EYVL L 197, s. 32–35).

10 – Ks. asetuksen N:o 2201/96 7 artikla.

11 – Ibid. 9 artikla.

12 – Ibid. 13 artiklan 2, 4 ja 6 kohta.

mutta ainoastaan kolmansista maista peräisin olevan tuonnin osalta.

34. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan viennin ja tuonnin määrällisten rajoitusten ja kaikkien muiden vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden poistamiseen liittyviä EY 28 ja EY 29 artiklaa pidetään kuitenkin yleisesti yhteisten markkinajärjestelyjen kiinteänä osana,[13] mikä selittää sen, miksei asetus N:o 2201/96 sisällä tähän liittyviä säännöksiä. Näin ollen kaikki kansalliset säännökset, määräykset tai menettelytavat, jotka voivat muuttaa tuonnin tai viennin virtauksia[14] eli estää yhteisön sisäistä kauppaa,[15] ovat yhteensopimattomia liiketoimien vapauteen[16] sekä avoimiin markkinoihin, joille jokaisella tuottajalla on vapaa pääsy,[17]perinteisesti perustuvan yhteisen markkinajärjestelyn periaatteiden kanssa. Yhteisen markkinajärjestelyn olemassaolo, vaikka sen sanamuodossa ei toistettaisikaan asiaan liittyviä EY:n perustamissopimuksen määräyksiä, ei voi johtaa siihen, että jäsenvaltioiden ei tarvitse tarkastella lainsäädäntöään näiden määräysten valossa, sillä unionin tuomioistuin on katsonut, että siirtymäkauden päätyttyä, kun otetaan huomioon EY 32 artiklan 2 kohdan sanamuoto, yhteistä markkinajärjestelyä koskevissa asetuksissa ei ole enää tarpeen toistaa perustamissopimuksessa määrättyjä kieltoja.[18] Tätä seikkaa on kuitenkin luonnollisesti käsiteltävä vielä jäljempänä, sillä unionin tuomioistuimen on määrätyn alan yhteisen markkinajärjestelyn olemassaolon vuoksi sovellettava hieman erilaisia arviointiperusteita kuin tavanomaisesti, kun se selvittää, onko kyseessä EY 29 artiklan nojalla kielletty kansallinen toimenpide.[19]

35. Koska nyt on selvää, että yhteisen markkinajärjestelyn olemassaolosta huolimatta tuomioistuinvalvonta voi käsittää sen arvioimisen, onko laki 553/1977 yhteensopiva unionin primaarioikeuden määräysten kanssa, toiseksi voi herätä kysymys siitä, voiko tuomioistuinvalvonta perustua nyt esillä olevassa asiassa EY 28 artiklan mahdolliseen rikkomiseen.

36. Fragkopoulos väittää nimittäin, että lain 553/1977 1 § muodostaa myös tuonnin

13 – Asia 29/82, van Luipen, tuomio 3.2.1983 (Kok., s. 151, 8 kohta) ja asia C-44/94, Fishermen's Organisations ym., tuomio 17.10.1995 (Kok., s. I-3115, 52 kohta).

14 – Em. asia Redmond, tuomion 58 kohta.

15 – Em. asia van Luipen, tuomion 8 kohta.

16 – Asia 94/79, Vriend, tuomio 26.2.1980 (Kok., s. 327, 8 kohta) ja em. asia van Luipen, tuomion 8 kohta.

17 – Em. asia Redmond, tuomion 57 kohta.

18 – Asia 251/78, Denkavit Futtermitel, tuomio 8.11.1979 (Kok., s. 3369, 3 kohta). Vaikka tämä ratkaisu liittyi esimerkkitapauksessa ETY 30 artiklaan (josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 30 artikla, josta on muutettuna tullut EY 28 artikla), mielestäni sitä voidaan aivan hyvin soveltaa myös viennin määrällisten rajoitusten ja kaikkien vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden kieltämiseen. Unionin tuomioistuin on katsonut myös, että vaikka komissio oli metodologisen näkökohdan perusteella jättänyt perustamissopimuksen määräykset nimenomaisesti mainitsematta, ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklaa oli pidettävä erottamattomana osana sitä yhteistä markkinajärjestelyä, josta oli kyse unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa asiassa (ks. em. asia Redmond, tuomion 54 ja 55 kohta).

19 – Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 49 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

määrällisen rajoituksen, koska siinä kielletään ehdottomasti korinttien ”tuonti” alueelta B tai alueen A ensimmäisestä osasta alueen A toiseen osaan. Tämä tuonnin rajoitus ei toki ole ulottuvuudeltaan rajat ylittävä, sillä kyse on ainoastaan yhden jäsenvaltion alueiden välisistä rajoista, mutta pääasian valittajan mukaan unionin tuomioistuin ei tee tässä yhteydessä eroa valtion sisäisten ja valtioiden välisten rajojen välillä. Fragkopoulos vetoaa väitteensä tueksi yhdistetyissä asioissa Simitzi [20] ja asiassa Carbonati Apuani [21] annettuihin tuomioihin.

37. Edellä mainituissa kahdessa tuomiossa tarkasteltiin – toisin kuin nyt esillä olevassa asiassa – vientitullia vaikutukseltaan vastaavien maksujen olemassaoloa ja katsottiin tässä nimenomaisessa yhteydessä, että nämä maksut voivat muodostua myös tullien perimisestä jäsenvaltion sisäisen rajan ylityksen yhteydessä. Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Simitzi annetussa tuomiossa oli kyse juuri tuonti- ja vientimaksusta, joka perittiin, kun toisesta jäsenvaltiosta tuotavat tai sinne vietävät tavarat ylittivät Dodekanesian rajan; yhteisöjen tuomioistuin ei siis tässä yhteydessä soveltanut EY 28 artiklaa, vaan pääasian kantaja, joka oli Kreikan kansalainen, toi joka tapauksessa maahan muista jäsenvaltioista peräisin olevia tavaroita. Edellä mainitussa asiassa Carbonati Apuani annetussa tuomiossa puolestaan katsottiin, että maksu, joka tuossa tapauksessa perittiin, kun louhitut marmorit vietiin pois kunnan alueelta, oli tullimaksua vaikutukseltaan vastaava maksu, eikä kyseessä ollut missään vaiheessa ollut tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

38. Mielestäni on vaikea olettaa unionin tuomioistuimen katsovan, että kansallisen lainsäädännön 1 § kuuluu EY 28 artiklan soveltamisalaan. Kreikassa tuotettujen korinttien kuljetus maan eri alueilla, sellaisina kuin ne on määritelty laissa 553/1977, ei liity millään tavalla tuontiin, sellaisena kuin tämä käsite on määritelty unionin oikeudessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmensi pyynnössään lisäksi, että vaikka Kreikan lainsäätäjä on käyttänyt laissa 553/1977 sanaa ”tuonti”, sitä ei pidä ymmärtää sen kirjaimellisessa merkityksessä vaan sen on katsottava tarkoittavan pikemminkin ”alueelle tuomista”, [22] mitä pidän todellakin sopivampana ilmaisuna kuvaamaan tavaroiden liikkumista saman jäsenvaltion eri alueiden välillä. Kuten Kreikan hallitus totesi istunnossa, laki 553/1977, sen paremmin kuin nähdäkseni muutkaan korinttien alalla annetut kansalliset säännökset

20 – Yhdistetyt asiat C-485/93 ja C-486/93, tuomio 14.9.1995 (Kok., s. I-2655).

21 – Asia C-72/03, tuomio 9.9.2004 (Kok., s. I-8027). Pääasian valittaja vetoaa erityisesti tämän tuomion 23 kohtaan.

22 – Ks. ennakkoratkaisupyynnön 6 kohta.

ja määräykset, ei vaikuta muista jäsenvaltioista peräisin olevien kuivattujen viinirypäleiden tuontiin Kreikan alueelle. Tämä ei myöskään ole tarkasteltavana olevan kansallisen lainsäädännön tarkoitus. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on näin ollen perustellusti keskittynyt pyynnössään EY 29 artiklaan. [23]

B *Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys*

39. Ensimmäiseen kysymykseen on helppo vastata, varsinkin kun yksikään kirjallisia huomautuksia esittänyt osapuoli ei ole kiistänyt sitä, että Fragkopoulos on perustellusti vedonnut EY 29 artiklaan.

40. Yhtäältä on jo pitkään katsottu, että EY 29 artiklaa voidaan soveltaa sellaisenaan ja että siinä näin ollen perustetaan yksilöille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojattava. [24] Toisaalta ainakin mahdollinen vaikutus vientimäärään on seurausta alkuperäisestä kiellosta, joka koskee korinttien kuljetusta eri alueiden välillä. Kun korinttien kuljettaminen kyseessä olevan jäsenvaltion alueiden välillä on kielletty, on loogista, että niitä ei voida myöskään viedä maasta. Tätä tilannetta voidaan luonnollisesti verrata edellä mainitussa asiassa Jersey Produce Marketing Organisation annettuun tuomioon. Lain 553/1977 1 §:n 2 ja 4 momentti sisältävät lisäksi kaksi nimenomaista korinttien vientikieltoa, jos korintit eivät täytä kyseisessä laissa asetettuja paikallista jalostusta, varastointia ja pakkaamista koskevia edellytyksiä.

41. Ehdotan siis, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi niin, että yritys, joka toimii niissä olosuhteissa, joissa valittaja toimii, eli yritys, joka jalostaa ja pakkaa kuivattuja viinirypäleitä ja joka on sijoittautunut jäsenvaltion tiettyyn osaan, johon kansallisella lailla kielletään tuomasta maan muista osista peräisin olevia eri lajikkeisiin kuuluvia kuivattuja viinirypäleitä jalostusta ja pakkaamista varten, minkä johdosta kyseessä olevan yrityksen on mahdotonta viedä kuivattuja viinirypäleitä, joita se olisi jalostanut edellä mainituista lajikkeista, voi vedota tuomioistuimessa siihen, että kyseessä olevat lainsäädäntötoimet ovat ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa.

42. Tämän jälkeen on selvitettävä, muodostaako kansallinen toimenpide tosiasiassa viennin määrällisen rajoituksen tai sitä vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen, jotka on

23 – Tästä unionin tuomioistuin on jo todennut, että jos kansallinen toimenpide, jolla säännellään tiettyjen tuotteiden liikkumista saman jäsenvaltion alueiden välillä, voi vaikuttaa vientitapahtumiin, sitä ei voida pitää tuonnin rajoituksena (ks. asia C-293/02, Jersey Produce Marketing Organisation, tuomio 8.11.2005, Kok., s. I-9543, 72 kohta).

24 – Em. asia Redmond, tuomion 66 ja 67 kohta sekä asia C-47/90, Delhaize ja Le Lion, tuomio 9.6.1992 (Kok., s. I-3669, 28 kohta).

molemmat kielletty EY 29 artiklassa. Koska Kreikan lainsäädännössä ei oteta käyttöön välittömiä viennin määrällisiä rajoituksia vaan siinä ilmeisestikin ainoastaan kanavoidaan vientiä, tämä lainsäädäntö ei sellaisenaan muodosta määrällistä rajoitusta. Näin ollen on selvitettävä, muodostaako kansallinen lainsäädäntö viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen. Tätä varten on määriteltävä ne edellytykset, joiden on täytyttävä, jotta kyseessä olisi määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

43. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vaihtelee tältä osin suuresti. [25]

44. Aluksi oikeuskäytännössä rinnastettiin toisiinsa EY 29 artiklan ja EY 28 artiklan soveltamisedellytysten täyttymisen arviointi; toisin sanoen asiassa Dassonville annetussa tuomiossa vahvistettua oikeuskäytäntöä [26] on sovellettu erotuksetta niin tuonnin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaaviin toimenpiteisiin kuin viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaaviin toimenpiteisiinkin.

45. Koska yhteisöjen tuomioistuin luultavasti epäili avanneensa tällä tuomiollaan Pandoran lippaan, se teki asiassa Groenveld antamassaan tuomiossa eron EY 28 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden ja EY 29 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden välillä siten, että EY 29 artiklan soveltamisalaa rajoitettiin koskemaan ainoastaan ”toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on rajoittaa erityisesti vientiä ja kohdella eri tavalla jäsenvaltion sisäistä kauppaa ja ulkomaankauppaa ja siten taata erityisiä etuja kyseisen valtion kotimaiselle tuotannolle tai sen sisäisille markkinoille muiden jäsenvaltioiden kaupan tai tuotannon vahingoksi, sekä toimenpiteitä, joilla on tällainen vaikutus”. [27] ”Groenveld-testissä” edellytetään siis kolmen erityisen tiukan edellytyksen täyttymistä, jotta toimenpide voitaisiin luokitella viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi, mikä merkitsee ennen kaikkea sitä, että EY 29 artiklaa sovelletaan ainoastaan, jos toimenpide on syrjivä.

46. Tämän jälkeen annetussa oikeuskäytännössä ”Groenveld-testiä” on vahvistettu ainakin lähtökohtaisesti. Myös sittemmin, kun julkisasiamies pyysi edellä mainitun asian Gysbrechts ja Santurel Inter yhteydessä yhteisöjen tuomioistuinta muuttamaan tätä lähestymistapaa, se on toistanut edellä mainitussa asiassa Groenveld antamassaan tuomiossa vahvistettuun oikeuskäytäntöön pohjautuvan periaateperustelunsa. [28] Oikeuskäytännössä ei kuitenkaan ole aina varmistettu yhtä tarkkaan

25 – Viittaan tämän oikeuskäytännön kehittymistä koskevaan tarkkaan selvitykseen, jonka julkisasiamies Trstenjak teki em. asiassa Gysbrechts ja Santurel Inter esittämässään erittäin selventävässä ratkaisuehdotuksessa, erityisesti sen 28 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa.

26 – Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä ovat ”kaikki kauppaa koskevat jäsenvaltioiden säädökset, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti” (ks. asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974, Kok., s. 837, Kok. Ep. II, s. 349, 5 kohta).

27 – Asia 15/79, Groenveld, tuomio 8.11.1979 (Kok., s. 3409, 7 kohta).

28 – Ks. em. asia Gysbrechts ja Santurel Inter, tuomion 40 kohta.

”Groenveld-testin” kolmen edellytyksen täyttymistä. Tämä päättelyni perustuu kolmeen esimerkkiin.

47. Näyttää ensinnäkin siltä, että tietyissä tuomioissa [29] on jätetty soveltamatta kolmannen edellytyksen jälkimmäistä osaa eli sitä, että kyseessä olevalla toimenpiteellä kotimaiselle tuotannolle taattujen erityisten etujen on oltava vahingoksi muiden jäsenvaltioiden tuotannolle tai kaupalle.

48. Toiseksi edellä mainitussa asiassa Gysbrechts ja Santurel Inter annetussa tuomiossa, jossa yhteisöjen tuomioistuin palautti ensin mieleen edellä mainitussa asiassa Groenveld antamassaan tuomiossa vahvistetun oikeuskäytännön, se ei varmistanut ”Groenveld-testin” kolmen edellytyksen täyttymistä käsiteltävänä olleessa asiassa. Julkisasiamies oli kuitenkin kiinnittänyt huomion siihen, että jos yhteisöjen tuomioistuin tulkitsisi testin mukaisia edellytyksiä suppeasti, se ei voisi katsoa, että kyseessä on viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide. [30] Yhteisöjen tuomioistuin totesi olosuhteet huomioon ottaen, että vaikka pääasiassa kyseessä ollutta kieltoa sovellettiin erotuksetta kaikkiin asianomaisessa maassa toimiviin elinkeinonharjoittajiin, se vaikutti kuitenkin ”merkittävämmällä tavalla rajojen yli tapahtuvaan – – kauppaan”, [31] ja että näin ollen oli katsottava, että kyseessä olevalla toimenpiteellä oli ”tosiasiassa suurempi vaikutus tavaroiden vientiin mainitun jäsenvaltion markkinoilta kuin tavaroiden kaupan pitämiseen saman jäsenvaltion sisäisillä markkinoilla”. [32] Yhteisöjen tuomioistuin päätteli pelkästään tämän tarkastelun perusteella, että kyseessä oli viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

49. Kolmanneksi yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvissä asioissa unionin tuomioistuin on tulkinnut joustavammin edellytyksiä, joiden on täytyttävä, jotta kyseessä olisi viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide. Tällöin ei enää edellytetä, että toimenpide on luonteeltaan syrjivä. Edellä mainitussa asiassa Vriend annetussa tuomiossa, joka annettiin Groenveld-tuomion jälkeen, todettiinkin, että kun otetaan huomioon, että ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artikla ovat olennainen osa yhteistä markkinajärjestelyä, kyseessä olevien tuotteiden yhteinen markkinajärjestely perustuu yhteisön sisäisen kaupan osalta liiketoimien vapauteen ja estää sellaiset jäsenvaltioiden säännökset, jotka voivat rajoittaa tosiasiallisesti tai mahdollisesti yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai

29 – Ks. mm. asia 172/82, Syndicat national des fabricants raffineurs d'huile de graissage ym., tuomio 10.3.1983 (Kok., s. 555, 12 kohta); asia 237/82, Jongeneel Kaas ym., tuomio 7.2.1984 (Kok., s. 483, Kok. Ep. VII, s. 469, 22 kohta); em. asia Delhaize ja Le Lion, tuomion 12 kohta; asia C-388/95, Belgia v. Espanja, tuomio 16.5.2000 (Kok., s. I-3123, 41 kohta); asia C-209/98, Sydhavnens Sten & Grus, tuomio 23.5.2000 (Kok., s. I-3743, 24 kohta); asia C-108/01, Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomio 20.5.2003 (Kok., s. I-5121, 54 kohta) ja em. asia Ravil, tuomion 40 kohta. Em. asiassa Belgia v. Espanja vaikuttaa jopa siltä, että testissä ei ole lainkaan otettu huomioon koko kolmatta edellytystä.

30 – Ks. em. Gysbrechts ja Santurel Inter esitetyn ratkaisuehdotuksen 34–40 kohta.

31 – Em. asia Gysbrechts ja Santurel Inter, tuomion 42 kohta.

32 – Ibid. tuomion 43 kohta.

välillisesti. [33] Unionin tuomioistuin rinnastaa siis yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä toisiinsa EY 29 artiklan ja EY 28 artiklan soveltamisedellytysten täyttymisen arvioinnin, kuten se teki ennen edellä mainitussa asiassa Groenveld antamaansa tuomiota [34] ja kuten se on tehnyt myös sen jälkeen nyt esillä olevassa tilanteessa.

50. Vaikka unionin tuomioistuin on siis vahvistanut, että ”[EY 28 ja EY 29] artiklan mukaan jäsenvaltioiden väliset tuonnin ja viennin määrälliset rajoitukset ja kaikki niitä vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä” ja lisännyt, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan [35] ”nämä kiellot ulottuvat kaikkiin kauppaa koskeviin jäsenvaltioiden lainsäädäntöihin, jotka voivat rajoittaa suoraan tai välillisesti taikka tosiasiallisesti tai mahdollisesti yhteisön sisäistä kauppaa”, [36] näin on ainoastaan silloin, kun tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa asiassa on kyse yhteisestä markkinajärjestelystä. Tässä yhteydessä se viittaa nimenomaisesti asiassa Dassonville antamassaan tuomiossa vahvistettuun oikeuskäytäntöön. [37] Se perustelee tätä erilaista kohtelua sillä, että EY 28 ja EY 29 artiklaa pidetään kiinteänä osana yhteistä markkinajärjestelyä, mistä seuraa, että kun yhteisö antaa määrätyllä alalla tätä koskevia säännöksiä, jäsenvaltioilla on velvollisuus pidättyä kaikista sellaisista toimenpiteistä, jotka poikkeavat niistä tai haittaavat niitä. [38]

51. Nyt esillä olevassa asiassa on selvää, että ”Groenveld-testin” perusteella Kreikan lainsäädäntöön ei sovellettaisi EY 29 artiklassa mainittua kieltoa. On vaikea väittää, että Kreikan lainsäädännön seurauksena Kreikan sisäistä kauppaa ja kyseisen valtion vientiin suunnattua kauppaa kohdeltaisiin eri tavalla, sillä sisäisen kuljetuksen kielto – joka edeltää vientikieltoa – koskee kaikkia korintteja siitä riippumatta, onko ne tarkoitettu vietäviksi vai kotimaan markkinoilla myytäviksi. Helppoa ei myöskään ole osoittaa, että Kreikan kotimainen tuotanto saisi näin etua toisen jäsenvaltion tuotannon tai kaupan vahingoksi, sillä kirjallisia huomautuksia esittäneet osapuolet eivät toimittaneet tietoja tästä seikasta.

52. Kreikan lainsäädännön voidaan siis todeta olevan ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa ainoastaan sillä perusteella, että unionin tuomioistuin on omaksunut löyhemmän oikeuskäytännön, joka koskee viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavia

33 – Em. asia Vriend, tuomion 8 kohta.

34 – Asiassa Groenveld annettua tuomiota edeltävästä ajasta ks. em. asia Redmond, tuomion 58 kohta ja sen jälkeen vahvistetusta oikeuskäytännöstä em. asiassa Vriend annetun tuomion lisäksi em. asia van Luipen, tuomion 8 kohta.

35 – Tämä toteamus on jossain määrin yllättävä, kun otetaan huomioon, että aiemmin oli jo havaittu, ettei yhdenmukaisuus ollut unionin tuomioistuimen alalla vahvistaman oikeuskäytännön tärkeimpiä ominaisuuksia.

36 – Asia C-272/95, Deutsches Milch-Kontor, tuomio 15.4.1997 (Kok., s. I-1905, 23 ja 24 kohta).

37 – Ibid.

38 – Em. asia Fishermen’s Organisations ym., tuomion 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

toimenpiteitä yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvalla alalla. [39]

53. Kansallinen lainsäädäntö, jossa kielletään Fragkopoulosia hankkimasta alueelta B tai alueen A ensimmäisestä osasta peräisin olevia korintteja, vaikuttaa selvästi pääasian valittajan vientimäärään. Viennin kanavointi on myös viejiin kohdistuva lisärajoite. Näissä olosuhteissa vaikuttaa siis siltä, että kyseessä oleva Kreikan lainsäädäntö on todella kauppaa koskeva säädös, joka voi edellä mainitussa asiassa Vriend annetussa tuomiossa tarkoitetulla tavalla rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai ainakin mahdollisesti.

54. Lakia 553/1977 on näin ollen pidettävä viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, joka on lähtökohtaisesti kielletty EY 29 artiklassa.

55. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta myös sitä, onko sellainen Kreikan lainsäädäntö, jossa suojattu alkuperänimitys varataan viinirypäleille, jotka on jalostettu ja pakattu alueella, jolla ne on myös tuotettu, ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa. On kuitenkin huomattava, että lain 553/1977 tarkoituksena ei suoraan ole säännellä suojatun alkuperänimityksen Vostizza käytön edellytyksiä. Alueen A ensimmäisessä osassa tuotettujen korinttien voidaan päätellä menettävän suojatun alkuperänimityksensä, jos niitä viedään laillisesti alueelle B tai laittomasti alueen A toiseen osaan, ainoastaan kyseessä olevan lain 2 §:n 1 momentin a kohdan vastakohtaistulkinnan perusteella ja siksi, että kyseessä oleva suojattu alkuperänimitys on rekisteröity unionin tasolla vuonna 1998.

56. Näin ollen tähän kysymykseen on helpompi vastata, sillä vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että erityiset rajoitukset, joita sovelletaan unionin tasolla eritelmän mukaisesti rekisteröidyllä alkuperänimityksellä suojattuihin tuotteisiin, ovat tosiasiassa viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä. [40]

57. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin vastaa toiseen kysymykseen, että lain 553/1977 kaltaisen kansallisen lain säännökset, joissa kielletään edelleenvientitarkoituksessa tehtävä viinirypäleiden tuonti maan tietyiltä alueilta tiettyyn osaan sekä varastointi ja jalostus tässä osassa, jossa saadaan jalostaa vain siellä tuotettuja viinirypäleitä, sekä säännökset, joissa varataan unionin tasolla rekisteröity suojattu alkuperänimitys vain sellaisille viinirypäleille, joita on jalostettu ja

39 – Tässä yhteydessä vaikuttaa väistämättä siltä, että asiassa päädyttäisiin toisenlaiseen ratkaisuun, jos korintit eivät kuuluisi yhteisen markkinajärjestelyn piiriin, ja onkin pohdittava, onko tällainen erilainen kohtelu ja viennin määrällistä rajoitusta vaikutuksiltaan vastaavan toimenpiteen käsitteen suppeampi tulkinta muissa tapauksissa asianmukaista, vaikka tämän seikan pohdinta ei luonnollisesti kuulukaan nyt esillä olevaan asiaan.

40 – Em. asia Ravil, tuomion 84–88 kohta ja em. asia Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomion 51–59 kohta.

jotka on pakattu tietyllä alueella, jossa ne tuotetaan, ovat EY 29 artiklassa kiellettyjä vaikutukseltaan määrällisiä rajoituksia vastaavia toimenpiteitä.

B peräisin olevien korinttien tuominen,[41] varastointi ja pakkaaminen sekä niiden vienti ulkomaille alueelta A, perusteltu, eikä sitä, onko alueella A tuotettuja viinirypäleitä koskeva kielto perusteltu. Vaikka tätä ei ole kysytty, mielestäni aiheesta on esitettävä muutamia huomautuksia.

C Kolmas kysymys

58. Jos unionin tuomioistuin päättää luokitella kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön EY 29 artiklassa kielletyksi viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, onko tällainen lainsäädäntö kuitenkin perusteltu. Se tiedustelee tarkemmin sanoen, voiko tuotteen korkeamman laadun, jota ei kuitenkaan ole tunnustettu unionin tasolla rekisteröidyllä suojatulla alkuperänimityksellä, suojeleminen olla EY 30 artiklassa tarkoitettu hyväksytty yleistä etua koskeva tavoite.

60. Kansallinen tuomioistuin katsoo ennakkoratkaisupyynnössään, että lain 553/1977 1 §:n 4 momentti, jossa kielletään korinttien kuljettaminen alueen A eri osien välillä, laadittiin tarkoituksena suojella sellaisen tuotteen laatua ja mainetta, jolle on unionin tasolla rekisteröity suojattu alkuperänimitys (tässä tapauksessa Vostizza-korintit). EY 30 artiklan mukaisesti on kuitenkin niin, että EY 29 artikla ei estä sellaisia vientiä koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja erityisesti teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelemiseksi.

1. Alueen A osien välillä tapahtuvan tuonnin, varastoinnin ja pakkaamisen sekä sitä seuraavan viennin kielto

61. Oikeuskäytännössä on useaan otteeseen todettu, että ”alkuperänimitykset kuuluvat teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien alaan”.[42] Lisäksi ”sovellettavalla säännöstöllä

59. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kolmas kysymys koskee ainoastaan sitä, onko lain 553/1977 1 §:n 2 momentti eli kansallinen säännös, jossa kielletään alueelta

41 – On muistettava, että ”tuonnin” on tässä yhteydessä katsottava tarkoittavan ”alueelle tuontia”; ks. tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohta.

42 – Em. asia Belgia v. Espanja, tuomion 54 kohta; em. asia Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomion 64 kohta sekä em. asia Ravil, tuomion 49 kohta.

suojataan alkuperänimityksen käyttöön oikeutettuja, jotta sellaiset ulkopuoliset, jotka pyrkivät hyötymään nimitysten saamasta maineesta, eivät voisi käyttää kyseisiä nimityksiä väärin. Alkuperänimitysten tarkoituksena on taata se, että alkuperänimityksellä varustettu tuote on peräisin määritellyltä maantieteelliseltä alueelta ja sillä on tietyt erityisominaisuudet. Alkuperänimityksillä on mahdollisesti hyvä maine kuluttajien keskuudessa, ja ne voivat olla niille tuottajille, jotka täyttävät kyseisten nimitysten käyttämisen edellytykset, tärkeä keino hankkia asiakkaita. Alkuperänimitysten maine riippuu siitä mielikuvasta, joka kuluttajilla niistä on. Tämä mielikuva riippuu puolestaan olennaisesti tuotteen erityisominaisuuksista ja yleisemmin ottaen sen laadusta. Tuotteen maine perustuu viime kädessä sen laatuun. Kuluttajan silmissä tuottajien maineen ja tuotteiden laadun välinen yhteys riippuu lisäksi siitä, miten vakuuttunut hän on alkuperänimityksellä myytyjen tuotteiden aitoudesta". [43] Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin perustellusti katsoi, lain 553/1977 1 §:n 4 momentti voi olla perusteltu EY 30 artiklassa tarkoitetun teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelun perusteella.

62. Ei kuitenkaan riitä, että toimenpiteellä todetaan olevan tietty EY 30 artiklassa tarkoitettu tavoite, sillä oikeutus edellyttää tämän lisäksi sitä, että kyseessä oleva säännös on välttämätön ja oikeasuhteinen. Vaikka siitä syystä, ettei alueella, jonne Fragkopoulos on sijoittautunut, ole suojattua alkuperänimitystä, lain 553/1977 1 §:n 2 ja 4 momenttia on tarkasteltava erikseen määritettäessä tavoiteltua päämäärää tai yleistä etua koskevaa pakottavaa vaatimusta, näiden säännösten oikeasuhteisuutta voidaan tutkia samanaikaisesti. Palaan siis tähän aiheeseen jäljempänä. [44]

2. Alueen A ja alueen B välillä tapahtuvan tuonnin, varastoinnin ja pakkaamisen sekä sitä seuraavan viennin kielto

63. Edellä mainitussa asiassa Gysbrechts ja Santurel Inter annetussa tuomiossa todettiin, että "EY 29 artiklan vastainen kansallinen toimenpide voi olla perusteltu jostakin EY 30 artiklassa mainitusta syystä tai yleistä etua koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi, jos mainittu toimenpide on oikeassa suhteessa tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään". [45] Näin ollen on selvitettävä, voidaanko tilanteessa, jossa alueen A toisessa osassa tuotetuille korinteille eli Gulf-luokan

43 – Em. asia Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, tuomion 64 kohta ja em. asia Ravil, tuomion 49 kohta.

44 – Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 70 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

45 – Em. asia Gysbrechts ja Santurel Inter, tuomion 45 kohta.

korinteille ei ole unionin tasolla rekisteröity suojattua alkuperänimitystä, vedota johonkin EY 30 artiklassa tarkoitettuun perusteluun tai yleistä etua koskevaan pakottavaan vaatimukseen.

64. Lain 553/1977 1 §:n 2 momentilla tavoiteltu päämäärä on välttää alueelta A peräisin olevien korinttien ja alueelta B peräisin olevien korinttien sekoitukset. Alueella A tuotettuja korintteja pidetään parempilaatuisina kuin alueella B tuotettuja. Ne ovat näin ollen myös kalliimpia. Vostizza-korintin parempi laatu on kiistaton sillä perusteella, että se on suojattu unionin tasolla rekisteröidyllä suojatulla alkuperänimityksellä. Gulf-korintin parempi laatu voidaan sen sijaan päätellä ainoastaan sen perusteella, mitä lain 553/1977 perusteluissa todetaan ja mitä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja Kreikan hallitus ovat todenneet Gulf-korintin erityisestä maineesta, jota ei kuitenkaan ole tunnustettu suojatulla alkuperänimityksellä. Gulf-korintin parempi laatu alueella B tuotettuihin korintteihin verrattuna perustuu lähinnä subjektiivisiin seikkoihin, kuten tuotteen sen kuluttajien keskuudessa nauttimaan erityiseen maineeseen ja arvostukseen, joiden arvioiminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä.

65. Mielestäni on yllättävää, ettei Helleenien tasavalta ole ottanut käyttöön unionin tasolla rekisteröityä suojattua alkuperänimitystä Gulf-korintille, jos sen laatu ja ominaisuudet ovat kuluttajille niin tärkeitä, että muuntyyppisten viinirypäleiden kuljettaminen alueen A toiseen osaan on kielletty ehdottomasti.[46] Kreikan hallituksen väitettä, jonka mukaan tavoiteltu päämäärä on tuotteiden laadun ja arvostuksen suojaaminen, horjuttaa se, että laki 553/1977 ei sisällä ainoatakaan säännöstä, joka liittyisi suoraan Gulf-korintin laatuun. Siinä ei myöskään säädetä toimenpiteistä, jotka muistuttaisivat millään tavalla suojatulla alkuperänimityksellä varustetun tuotteen eritelmää.

66. Pakottavana vaatimuksena ei kuitenkaan voida pitää pelkkää pyrkimystä suojata sellaisen tuotteen laatua, jolla on erityinen maine yhdessä jäsenvaltiossa mutta jota ei kuitenkaan ole suojattu suojatulla alkuperänimityksellä. Näin on jo todettu yhdistetyissä asioissa Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour-Marinopoulos annetussa tuomiossa.[47] Toisenlaiseen ratkaisuun päätymisessä olisi mielestäni liian suuri vaara, että jäsenvaltiot voisivat perustella tavaroiden vapaata liikkuvuutta rajoittavia kiistanalaisia toimenpiteitä sillä, että on suojeltava laatua ja mainetta, joita unionin

46 – Niin kansallisen kuin unionin tason suojatun alkuperänimityksen puuttuminen on sitäkin yllättävämpää, kun otetaan huomioon, että alueella B tuotetulle korinttilajikkeelle on rekisteröity tällainen alkuperänimitys (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 10 kohta).

47 – Ks. yhdistetyt asiat C-158/04 ja C-159/04, Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour-Marinopoulos, tuomio 14.9.2006 (Kok., s. I-8135), joissa todetaan, että ”oikeuttamisperusteen, joka koskee laatutavoitetta – –, osalta on todettava, että kansallista toimenpidettä, joka rajoittaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta, ei voida oikeuttaa pelkästään sillä perusteella, että sillä pyritään edistämän laadukkaita elintarvikkeita. Tällainen tavoite voidaan ottaa huomioon tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoituksen oikeuttamiseksi ainoastaan muiden pakottaviksi tunnustettujen vaatimusten yhteydessä, joita ovat esimerkiksi kuluttajansuoja ja terveyden suojelu” (tuomion 23 kohta).

tuomioistuin ei kuitenkaan pystyisi valvomaan tai varmentamaan. Kuten pääasian valittaja korosti kirjallisissa huomautuksissaan, jos nyt esillä olevassa asiassa todettaisiin, että Gulf-korintin laadun suojeleminen on pakottava vaatimus, vaikka tätä lajia ei ole suojattu suojatulla alkuperänimityksellä, Helleenien tasavallalla tunnustettaisiin olevan oikeus perustaa sisärajoja, joita ei saisi ylittää tiettyjen tuotteiden väitetyn puhtauden varmistamiseksi. Tätä ratkaisua olisi silloin sovellettava myös muihin jäsenvaltioihin. Tällainen kansallisten alueiden jakaminen paikallisesti merkittävien tuotteiden perusteella on kuitenkin täysin ristiriidassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten hengen kanssa varsinkin, kun unionin oikeudessa annetaan tarvittavat välineet sellaisten tuotteiden valvottuun tunnustamiseen ja hyödyntämiseen, joita voidaan suojella niiden erityislaadun, alueellisten ominaisuuksiensa tai tuotannossa tarvittavan ammattitaidon perusteella.

67. Suojatun alkuperänimityksen rekisteröinti edellyttää nimittäin suojan vastineena, että tuottajat sitoutuvat noudattamaan tiettyjä eritelmään sisältyviä velvoitteita. Kreikan lainsäädäntö vaikuttaa tältä osin mielestäni epäsymmetriseltä: siinä säädetään Gulf-korintin korkealaatuisuudesta ilman erityisen vakuuttavia todisteita. Lain 553/1977 mukaan korkealaatuisuus voidaan taata ainoastaan kieltämällä kaikenlainen kuljetus toiselle alueelle ja siellä tapahtuva varastointi ja pakkaus. Lainsäädännössä ei kuitenkaan säädetä mistään muusta tuottajiin kohdistuvasta velvoitteesta tuotteen laadun suojelun osalta. Niiden tuotteiden kuljetus on kielletty, mutta tuotteille ei ole kuitenkaan myönnetty suojattua alkuperänimitystä.

68. Kreikan hallitus vaatii lähinnä, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka liittyy viennin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen oikeuttamiseen unionin tasolla rekisteröidyn suojatun alkuperänimityksen yhteydessä, laajennetaan koskemaan kaikkia vastaavia oikeuksia, jotka koskevat kansallista laatua ja mainetta, joita kansallisessa lainsäädännössä pidetään suojelun arvoisina. Esitetty tavoite on tuotteiden laadun, aitouden ja maineen suojelu. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, ettei oikeuskäytännön laajentaminen ole toivottavaa edellä esitetyistä syistä ja siksi, ettei Gulf-korintille ole rekisteröity suojattua alkuperänimitystä, eikä tätä tavoitetta voida pitää pakottavana vaatimuksena, jolla voitaisiin perustella EY 29 artiklan vastainen kansallinen toimenpide.

69. Tämän jälkeen on vielä selvitettävä, voidaanko nyt esillä olevassa asiassa vedota tehokkaasti johonkin toiseen pakottavaan vaatimukseen, kuten kuluttajansuojaan,[48] mikä

48 – Oikeuskäytännössä on nimittäin todettu, että kuluttajansuoja voi olla sellainen yleisen edun mukainen oikeutettu tavoite, jonka perusteella tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoittaminen voi olla perusteltua; ks. em. asia Gysbrechts ja Santurel Inter, tuomion 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

hyväksyttiin edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour-Marinopoulos annetussa tuomiossa.[49] Kreikan hallitus ei ole esittänyt mitään näyttöä vilpillisestä toiminnasta, jota harjoitettaisiin erityisesti korinttien markkinoilla ja jolla voitaisiin perustella kuivattujen viinirypäleiden kuluttajien erityinen suojelu. Riittämättömien tietojen vuoksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä perusteellisesti, että kansallisen lainsäädännön tavoitteena on tosiasiassa kuluttajien suojelu.

70. Vaikka oletettaisiin, että kuluttajien suojelu on tällainen pakottava vaatimus, jolla lain 553/1977 1 §:n 2 momentti voidaan perustella, on kuitenkin vielä selvitettävä, onko tämä toimenpide oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

3. Alueen A osien välillä tapahtuvan tuonnin, varastoinnin ja pakkaamisen sekä sitä seuraavan viennin kiellon sekä alueen A ja alueen B välillä tapahtuvan tuonnin, varastoinnin ja pakkaamisen sekä sitä seuraavan viennin kiellon oikeasuhteisuus

71. Aluksi on huomautettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on itse arvioinut lain 553/1977 1 §:n 2 momentin oikeasuhteisuutta ja että yksikään sen esittämistä ennakkoratkaisukysymyksistä ei koske suoraan tätä seikkaa. Jotta kolmanteen kysymykseen voidaan vastata, suhteellisuusperiaatteen mukaisuus on kuitenkin selvitettävä. Tämä näkemys saa vahvistusta siitä, että Kreikan hallitusta lukuun ottamatta kaikki unionin tuomioistuimen kirjalliseen menettelyyn osallistuneet osapuolet esittivät huomautuksia tästä seikasta.

72. Kun otetaan huomioon, miten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tarkastellut tätä seikkaa ennakkoratkaisupyynnössä, on mielestäni pohdittava, onko suhteellisuusperiaatteen mukaisuus selvitetty riittävän perusteellisesti.

73. Muistutan tältä osin, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että ”jotta kansallinen lainsäädäntö olisi suhteellisuusperiaatteen mukainen, on tutkittava paitsi se, ovatko sen tavoitteet toteutettavissa siinä säädettyjen keinojen avulla, myös se, ylitetäänkö näillä keinoilla se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi”.[50] Toisin sanoen on selvitettävä, voitaisiinko toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat riittävän tehokkaita[51] kuluttajien suojelemiseksi (siltä osin kuin on kyse

49 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 66 kohta.

50 – Em. yhdistetyt asiat Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour-Marinopoulos, tuomion 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asia Gysbrechts ja Santurel Inter, tuomion 51 kohta.

51 – Mutta eivät yhtä tehokkaita; ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 78 kohta.

lain 553/1977 1 §:n 2 momentista) tai teollisten ja kaupallisten oikeuksien suojelemiseksi (siltä osin kuin on kyse edellä mainitun lain 1 §:n 4 momentista) mutta joiden vaikutus unionin sisäiseen kauppaan on vähemmän rajoittava.

74. Tarkastelen ensin kysymyksen logiikkaa ennen sen teknisiin näkökohtiin puuttumista. Alueella B tuotetaan ilmeisesti yleisesti heikompilaatuisena pidettyjä korintteja kuin alueella A, joten alueelle B sijoittautuneet tuottajat voivat jalostaa, varastoida, pakata ja viedä *koko* alueelta A peräisin olevia viinirypäleitä; ainoana seurauksena tästä on, että kyseessä olevien tuottajien on ilmoitettava erityisellä pakkausmerkinnällä, että myytävät korintit ovat eri lajikkeiden sekoituksia. Kansallisessa lainsäädännössä katsotaan siis, että alueella, jolla tuotetaan heikompilaatuisia korintteja, voidaan sallia parempilaatuisten viinirypäleiden jalostus. Kun otetaan huomioon tästä tuottajille aiheutuvat lisäkustannukset (tuottajat voivat toki ostaa parempilaatuisia korintteja sekoituksia varten, mutta ne maksavat luonnollisesti enemmän), petosriski on vähäinen ja vilpillinen toiminta vältetään velvoittamalla tuottajat käyttämään erityistä pakkausmerkintää.

75. Tätä logiikkaa on kuitenkin täysin mahdollista soveltaa soveltuvin osin myös alueella A. Koska siinä alueen A osassa, jonne Fragkopoulos on sijoittautunut, tuotettuja kuivattuja viinirypäleitä pidetään heikompilaatuisina kuin alueen A ensimmäisessä osassa tuotettuja ja suojatulla alkuperänimityksellä Vostizza varustettuja korintteja, mielestäni ei ole pätevää syytä, jolla voitaisiin vielä perustella kielto, jonka nojalla alueen A toisen osan tuottajat eivät saa jalostaa alueen A ensimmäisessä osassa tuotettuja korintteja (jotka menettävät mahdollisesti tässä yhteydessä niille myönnetyn suojatun alkuperänimityksen), jos niihin sovelletaan samankaltaisia, pakkausmerkintöjä koskevia velvollisuuksia kuin alueen B tuottajiin, jotka valmistavat korinttien sekoituksia. Näillä edellytyksillä kansallisen lainsäädännön johdonmukaisuus ja järjestelmällisyys suhteessa väitetysti tavoiteltuun päämäärään olisi tutkittava. [52]

76. Mitä tulee teknisiin keinoihin, joilla eri korinttilajikkeet erotetaan toisistaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi, että sillä ei ollut riittäviä valvontakeinoja, jotta se olisi voinut varmistaa eri osapuolten sille esittämien tieteellisten todisteiden ja lausuntojen paikkansapitävyyden. Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on parhaat edellytykset arvioida osapuolten väitteiden paikkansapitävyys. Katson kuitenkin, että kyseessä olevan tuomioistuimen on muistettava sille kuuluvaa arviointia suorittaessaan kaksi seikkaa.

52 – Oikeuskäytännön mukaisesti, ks. asia C-243/01, Gambelli ym., tuomio 6.11.2003 (Kok., s. I-13031, 67 kohta) ja julkisasiamies Botin asiassa C-203/08, Sporting Exchange, tuomio 3.6.2010, 17.12.2009 esittämä ratkaisuehdotus (Kok., s. I-4695, ratkaisuehdotuksen 69 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

77. Ensinnäkin Fragkopoulos vahvisti istunnossa, ettei sen tarkoituksena ole sekoittaa muilta alueilta saamiaan korintteja oman tuotantoalueensa korintteihin. Tältä osin on mainittava Alankomaiden kuningaskunnan kirjallisissa huomautuksissaan esittämä väite; sen mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi pohdittava, voitaisiinko korinttien tuottajat velvoittaa ottamaan erilajisten korinttien jalostamista ja pakkaamista varten käyttöön erilliset tuotantolinjat ja jopa erilliset varastot, jonne varastoidaan kulloinkin ainoastaan alkuperältään samoja korintteja, sen sijaan, että alueiden välillä pidetään voimassa ehdoton kuljetuskielto, jonka vaikutukset vientivirtoihin ovat tiedossa.

78. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää lisäksi, että silmämääräistä tarkastusta (laadunvarmistajan käyttämä havainnointimenetelmä) voidaan pitää vähemmän rajoittavana toimenpiteenä, jonka avulla viinirypäleiden alkuperä voidaan määritellä. Sitä vastoin se katsoo, että vaikka tämä menetelmä voikin olla laissa 553/1977 asetettuja kieltoja lievempi toimenpide, se ei ole yhtä tehokas toimenpide, jolla olisi kieltoja vastaava vaikutus. [53] Mielestäni ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tällaisten kieltotoimenpiteiden tapauksessa luovuttava tavoitteestaan löytää ”yhtä tehokkaita” toimenpiteitä, sillä mikään ei ole yhtä tehokas kuin ehdoton kielto. Kreikan lainsäädännön varsinaista tarkoitusta voitaisiin siis ehkä arvioida uudelleen, ja ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voisi sen perusteella pohtia, voitaisiinko liian rajoittavan ehkäisevän järjestelmän sijasta käyttöön ottaa seuraamusjärjestelmä, joka perustuu paikalla toteutettaviin silmämääräisiin satunnaistarkastuksiin, jotka mielestäni rajoittavat vähemmän tavaroiden vapaata liikkuvuutta (varsinkin kun kaikkia perustamissopimuksessa määrättyjä kieltoja koskevia poikkeuksia on tulkittava suppeasti) [54] ja jotka on suhteellisen helppo ottaa käyttöön ainakin sen perusteella, että alueella A toimii vähän kuivattujen viinirypäleiden tuottajia. [55] Toistan kuitenkin, että ainoastaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi arvioida tämäntyyppisen valvonnan vähimmäistehon.

79. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa kolmanteen kysymykseen, että sellaisen tuotteen suojelu, joka määritetään maantieteellisesti jäsenvaltion sisäisessä oikeudessa ja jonka osalta ei ole myönnetty mahdollisuutta käyttää erityistä erottavaa nimitystä, joka muistuttaa siitä,

53 – Ks. ennakkoratkaisupyynnön 22 kohta.

54 – Asia 29/72, Marimex, tuomio 14.12.1972 (Kok., s. 1309, 4 kohta); asia 46/76, Bauhuis, tuomio 25.1.1977 (Kok., s. 5, Kok. Ep. III, s. 279, 12 kohta); asia C-95/01, Greenham ja Abel, tuomio 5.2.2004 (Kok., s. I-1333, 40 kohta) ja asia C-333/08, komissio v. Ranska, tuomio 28.1.2010 (Kok., s. I-757, 87 kohta).

55 – Fragkopoulos vahvisti istunnossa, että alueen A toisessa osassa toimii ainoastaan neljä tai viisi tuottajaa ja alueen A ensimmäisessä osassa Vostizza-korinttien tuotannosta vastaa ainoastaan kaksi tuottajaa. Satunnaistarkastuksia tehtäisiin ainoastaan alueella A, sillä alueella B korinttien sekoitukset on sallittu.

että tuotteen myönnetään yleisesti olevan sen perusteella, että se on peräisin tietyltä maantieteelliseltä alueelta, laadultaan korkeampi ja ainutlaatuinen, ei ole EY 30 artiklassa tarkoitettu teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelemiseen liittyvä perustelu eikä myöskään pakottava vaatimus, jolla voitaisiin perustella tavanomaisesti EY 29 artiklan nojalla kielletty toimenpide. Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että kuluttajien suojelu voi olla tällainen pakottava vaatimus, mutta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistuttava siitä, että kansallisella lainsäädännöllä tavoitellaan tosiasiassa tätä päämäärää. On muistettava, että poikkeuksia perustamissopimuksessa asetettuihin sääntöihin on tulkittava suppeasti, joten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on lisäksi varmistettava riidanalaisen kansallisen toimenpiteen oikeasuhteisuus tutkimalla vaihtoehtoisia toimenpiteitä, jotka rajoittavat vähemmän kyseisen jäsenvaltion alueella tuotettujen korinttien vapaata liikkuvuutta.

VI Ratkaisuehdotus

80. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Simvoulio tis Epikrateiasin esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

1) Yritys, joka toimii niissä olosuhteissa, joissa valittaja toimii, eli yritys, joka jalostaa ja pakkaa kuivattuja viinirypäleitä ja joka on sijoittautunut jäsenvaltion tiettyyn osaan, johon kansallisella lailla kielletään tuomasta maan muista osista peräisin olevia eri lajikkeisiin kuuluvia kuivattuja viinirypäleitä jalostusta ja pakkaamista varten, minkä vuoksi kyseessä olevan yrityksen on mahdotonta viedä kuivattuja viinirypäleitä, joita se olisi jalostanut edellä mainituista lajikkeista, voi vedota tuomioistuimessa siihen, että kyseessä olevat lainsäädäntötoimet ovat ristiriidassa EY 29 artiklan kanssa.

2) Korinttien viennin suoja- ja tukitoimenpiteistä annetun lain 553/1977 kaltaisen kansallisen lain säännökset, joissa kielletään edelleenvientitarkoituksessa tehtävä viinirypäleiden tuonti maan tietyiltä alueilta tiettyyn osaan sekä varastointi ja jalostus tässä osassa, jossa saadaan jalostaa vain siellä tuotettuja viinirypäleitä, sekä säännökset, joissa varataan unionin tasolla rekisteröity suojattu alkuperänimitys vain sellaisille viinirypäleille, joita on jalostettu ja jotka on pakattu tietyllä alueella, jossa ne tuotetaan, ovat EY 29 artiklassa kiellettyjä vaikutukseltaan määrällisiä rajoituksia vastaavia toimenpiteitä.

3) Sellaisen tuotteen suojelu, joka määritetään maantieteellisesti jäsenvaltion sisäisessä oikeudessa ja jonka osalta ei ole myönnetty mahdollisuutta käyttää erityistä erottavaa nimitystä, joka muistuttaa siitä, että tuotteen myönnetään yleisesti olevan sen perusteella, että se on peräisin tietyltä maantieteelliseltä alueelta, laadultaan korkeampi ja ainutlaatuinen, ei ole EY 30 artiklassa tarkoitettu teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelemiseen liittyvä perustelu eikä myöskään pakottava vaatimus, jolla voitaisiin perustella tavanomaisesti EY 29 artiklan nojalla kielletty toimenpide. Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että kuluttajien suojelu voi olla tällainen pakottava vaatimus, mutta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistuttava siitä, että kansallisella lainsäädännöllä tavoitellaan tosiasiassa tätä päämäärää. On muistettava, että poikkeuksia EY:n perustamissopimuksessa asetettuihin sääntöihin on tulkittava suppeasti, joten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on lisäksi varmistettava riidanalaisen kansallisen toimenpiteen oikeasuhteisuus tutkimalla vaihtoehtoisia toimenpiteitä, jotka rajoittavat vähemmän kyseisen jäsenvaltion alueella tuotettujen korinttien vapaata liikkuvuutta.